

KAPITALISAATIOSOPIMUKSEN VEROTUS JA UUDISTUKSET VUODELLE 2020

Kandidaatintutkielma
Ville Ruuttunen
Aalto-yliopiston kauppakorkeakoulu
Yritysjuridiikka
Syksy 2019

Tekijä Ville Ruuttunen

Työn nimi Kapitalisaatiosopimuksen verotus ja muutokset vuodelle 2020

Tutkinto Kandidaatintutkinto

Koulutusohjelma Yritysjuridiikka

Työn ohjaaja Laura Peni

Hyväksymisvuosi 2019

Sivumäärä 23

Kieli Suomi

Tiivistelmä

Kapitalisaatiosopimus on määräaikainen sijoitusvakuutus, jossa ei ole vakuutettua henkilöä eikä siten sopimuksen päättävää vakuutustapahtumaa. Sopimus voi olla kerta- tai jatkuvamaksuinen. Kapitalisaatiosopimus voi olla sijoitussidonnainen tai laskuperustekorkoinen. Niihin sijoitetun pääoman määrä on kasvanut nopeasti 2000-luvulla ja samalla niiden sääntelyn merkitys on korostunut. Tällä hetkellä niiden verotuksesta ei säädellä lainsäädännössä mitenkään.

Kapitalisaatiosopimus tarjoaa sijoittajalle verotusta lykkääviä etuja, jotka ilmenevät sekä siten, että realisoituvia tuottoja ei veroteta sijoitusaikana että siten, että nostettaessa varoja sopimuksesta kohdistetaan nostot ensisijaisesti sijoitetun pääoman takaisinostoon ja vasta viimesijaisesti tuoton nostoon. Veroja maksetaan vasta, kun tuottoa nostetaan ulos vakuutuksesta.

Kapitalisaatiosopimuksen kulut vaikuttavat sijoittajan saamaan hyötyyn.

Kapitalisaatiosopimukseen ei sovelleta luovutusvoittoverotuksen säädöksiä eivätkä tappiot ole verotuksessa vähennyskelpoisia. Kapitalisaatiosopimus on luovutettavissa kolmannelle osapuolelle vastikkeellisesti, lahjana tai perintönä. Kapitalisaatiosopimuksen verotus on perustunut verotuksen yleisten periaatteiden soveltamiseen ja säästöhenkivakuutusta koskevien säästöjen soveltamiseen analogiaperiaatetta hyödyntäen.

Vuoden 2020 alusta voimaan tuleva lakimuutos tuo mukanaan useita kapitalisaatiosopimuksen verotusta koskevia uudistuksia. Monilta osin lakimuutos selkeyttää oikeustilaa ja vahvistaa jo aiemmin voimassa ollutta oikeuskäytäntöä. Lakimuutos tuo mukanaan myös selviä muutoksia aiempaan verotuskäytäntöön.

Yksi merkittävimmistä muutoksista kapitalisaatiosopimuksen verotukseen koskee tulon jaksottamisen verotusta. Jatkossa oikeus nostaa sopimuksesta ensin pelkkää pääomaa ja tuottoa vasta lopuksi poistuu. Tuottoa verotetaan jatkossa jokaisen noston yhteydessä tuoton suhteellisen osuuden suhteessa. Kapitalisaatiosopimus otetaan luovutusvoittoverotuksen säännösten piiriin. Samalla kapitalisaatiosopimuksen tappioiden vähennyskelpoisuus kirjataan lakiin. Hankintameno-olettamaa ei sovelleta kapitalisaatiosopimukseen jatkossakaan. Perintö- ja lahjaverotuksessa ei tapahdu suuria muutoksia. Lakimuutos selventää oikeustilaa kuitenkin näidenkin osalta.

Tuloverolakiin tulee uusi 35 b §, joka koskee mahdollisuutta sivuuttaa kapitalisaatiosopimus pykälässä erikseen määritellyin edellytyksin. Tämä koskee lähinnä joitain ulkomaisia kapitalisaatiosopimuksia, joihin on ollut mahdollista siirtää muuta omaisuutta kuin vain rahamaksuja. Sivuartaminen koskee tällöin realisoituvia tuottoja, kuten osinkoja tai luovutusvoittoja. Laskennallista arvonnousua ei veroteta jatkossakaan.

Lakiuudistus tuo kaivattua selkeyttä kapitalisaatiosopimusten verotukseen ja oikeustilaan. Monilta osin muutokset ovat tarpeellisia ja perusteltuja. Toisaalta esimerkiksi tulon jaksottamisen verotuksen muutos muuttaa verotuskäytäntöä takautuvasti koskien myös ennen 1.1.2020 avattuja kapitalisaatiosopimuksia. Tältä osin muutos on ongelmallinen sijoittajien luottamuksen suojan ja oikeusturvan kannalta.

Avainsanat kapitalisaatiosopimus, verotus, verouudistus, lakimuutos, tuloverolaki, 2020

Sisällysluettelo

Tiivistelmä.....	2
1. Johdanto	1
2. Kapitalisaatiosopimus	2
2.1. Kapitalisaatiosopimuksen hyödyt	4
2.2. Kapitalisaatiosopimuksen kustannukset	4
3. Kapitalisaatiosopimusten verotus vuonna 2019.....	5
3.1. Verokohtelu sijoitusaikana	5
3.2. Varojen nostaminen kapitalisaatiosopimuksesta	7
3.3. Kapitalisaatiosopimuksen luovutus kolmannelle osapuolelle.....	11
4. Verotuksen muutokset vuonna 2020.....	14
4.1. Tulon verotus	15
4.2. Tappioiden kohtelu	16
4.3. Luovutuksen verotus	16
4.4. Perintö- ja lahjaverotus	17
4.5. Kapitalisaatiosopimuksen sivuuttamista koskeva säännös.....	19
5. Johtopäätökset.....	21
Lähteet.....	24

1. Johdanto

Tässä tutkielmassa käsitellään kapitalisaatiosopimuksia ja erityisesti niiden verotusta luonnollisen henkilön näkökulmasta. Tutkielmassa käydään ensin lyhyesti läpi mikä kapitalisaatiosopimus on ja mihin sitä käytetään. Seuraavaksi käsitellään kapitalisaatiosopimusten verotusta vuonna 2019 voimassa olevan sääntelyn näkökulmasta erilaisissa tilanteissa, kuten sijoituskohteiden muuttamista sopimuksen voimassaoloaikana, varojen nostamista ulos sopimuksesta sekä kapitalisaatiosopimuksen luovuttamista kolmannelle osapuolelle. Tämän jälkeen esitellään kapitalisaatiosopimusta koskevat 1.1.2020 voimaan tulevat keskeiset lakimuutokset sekä niiden vaikutukset.

Tutkielman tutkimuskysymyksenä on: ”Miten kapitalisaatiosopimusten verotus muuttuu 1.1.2020 voimaan tulevan lakiuudistuksen myötä?” Aihe on tärkeä, sillä kapitalisaatiosopimuksiin sijoitettujen varojen osuus suomalaisten sijoitusvaroista on merkittävä: jo vuonna 2015 lähes 10 miljardia euroa. Kapitalisaatiosopimusten verotuksesta ei aiemmin ole säädelty lainkaan laissa. Vakuutusyhtiöiden asiamiehinä toimineet pankit ovat suositelleet kapitalisaatiosopimuksia asiakkailleen osana sijoitusneuvontaa. Nämä suositukset ovat perustuneet pitkälti nimenomaan kapitalisaatiosopimuksen tuomiin verohyötyihin. Nämä verohyödyt eivät kuitenkaan ole perustuneet lakiin vaan lähinnä sen puutteeseen.

Tutkielman ulkopuolelle on tarkoituksella rajattu muut vakuutussijoitustuotteet eli säästöhenkivakuutukset ja eläkevakuutukset. Lisäksi ulkopuolelle on rajattu myös kapitalisaatiosopimusten verokohtelu oikeushenkilöiden näkökulmasta. Tutkielmassa ei myöskään käsitellä kapitalisaatiosopimuksia johdon palkitsemisen välineenä eikä tällaisten järjestelyiden verotuksen erityiskysymyksiä. Tutkielman tarkoitus on tarjota ymmärrettävä ja helposti luettava katsaus kapitalisaatiosopimuksen verotukseen ja siihen tulossa oleviin muutoksiin nimenomaan luonnollisen henkilön näkökulmasta.

Mielenkiintoinen jatkotutkimusaihe voisi olla verohyötyjen merkitys pankkien sijoitusneuvonnassa erityisesti kapitalisaatiosopimuksiin, mutta myös muihin vakuutussijoitustuotteisiin liittyen. Muita jatkotutkimusaiheita voisivat olla esimerkiksi säästöhenkivakuutusten ja eläkevakuutusten verokohtelun muutokset sekä

vakuutussijoitustuotteiden verokohtelu ja niiden muutokset oikeushenkilöiden näkökulmasta. Myös uusi sijoitussäästötili tarjoaa mahdollisuuden vertailevaan tutkimukseen suhteessa vakuutussijoitustuotteisiin.

2. Kapitalisaatiosopimus

Kapitalisaatiosopimus on määräaikainen henkivakuutusyhtiön tarjoama sijoitussopimus.

Kapitalisaatiosopimus on määritelty laissa vakuutusluokista (526/2008):

”Henkivakuutusluokka 6, ’Kapitalisaatiosopimustoiminta’, käsittää vakuutusteknisiin laskelmiin perustuvat kertyneen pääoman takaisinmaksua tarkoittavat sopimukset, joilla vakuutusyhtiö ottaa vastuulleen tietyn ajan kestäviä ja tietyn määräisiä sitoumuksia sovittua kertamaksua tai etukäteen sovittuja jatkuvia maksuja vastaan.”¹

Kapitalisaatiosopimusta saatetaan kutsua myös muilla nimillä palveluntarjoajasta riippuen, kuten sijoitussopimus, säästämissopimus tai varainhoitosopimus. Sopimuksen luonne voidaan tämän vuoksi joutua viime kädessä tarkistamaan esimerkiksi kysymyksessä olevan sopimuksen sopimusehdoista.²

Kapitalisaatiosopimus eroaa muista henkivakuutusyhtiöiden tuotteista siten, ettei sillä vakuuteta ketään. Kapitalisaatiosopimus solmitaan aina määräaikaiseksi, sillä muista vakuutuksista poiketen, kapitalisaatiosopimuksella ei ole mitään vakuutustapahtumaa, joka päättäisi vakuutuksen. Vakuutuksen ottajan kuolemakaan ei päättä vakuutusta vaan sopimus siirtyy sellaisenaan kuolinpesälle. Kapitalisaatiosopimukset voivat olla kertamaksuisia, jatkuvamaksuisia tai näiden yhdistelmiä sopimuksesta ja palveluntarjoajasta riippuen.³

Kapitalisaatiosopimukset tulivat Suomen markkinoille vuonna 1995. Aluksi kapitalisaatiosopimuksia tarjottiin vain yrityksille ja yhteisöille. 2000-luvulla niitä alettiin markkinoida myös yksityishenkilöille ja sopimusten määrä on sen jälkeen kasvanut voimakkaasti. Kun vuonna 2008 kapitalisaatiosopimuksiin oli sijoitettu Suomessa yhteensä alle miljardi euroa, oli luku vuonna 2015 lähes 10 miljardia. Kapitalisaatiosopimusten

¹ Laki vakuutusluokista (526/2008) 18 §.

² Myllymäki Janne, Kapitalisaatiosopimus tuloverotuksessa osa I, Verotus 3/2016 s. 268.

³ Jokela yms., Vapaaehtoinen henkilövakuutus. Finanssi- ja vakuutuskustannus 2013 s. 122–123.

yleistyessä myös niiden merkitys ja niihin liittyvien verotuksellisten kysymysten merkitys on kasvanut. Niistä ei kuitenkaan ole vielä erityisiä säädöksiä verolainsäädännössä.⁴

Kapitalisaatiosopimuksia on erilaisia palveluntarjoajasta ja kohderyhmästä riippuen. Kapitalisaatiosopimus voi olla korkosidonnainen, sijoitussidonnainen tai näiden yhdistelmä. Korkosidonnaiselle kapitalisaatiosopimukselle henkivakuutusyhtiö hyvittää ennalta sovitun mukaista korkoa ja mahdollista lisäkorkoa eli asiakashyvitystä, jonka suuruus riippuu esimerkiksi vakuutusyhtiön taloudellisesta tilanteesta sijoitustoiminnan tuotoista. Sijoitussidonnaisen kapitalisaatiosopimuksen tuotot taas riippuvat sijoituskohteiden arvon kehityksestä. Korkotasojen laskusta johtuen korkosidonnaisten kapitalisaatiosopimusten määrä alkoi vähentyä voimakkaasti 2010-luvulla eurokriisin jälkeen. Jo vuonna 2013 käytännössä kaikki uudet kapitalisaatiosopimukset olivat sijoitussidonnaisia.⁵

Sijoitussidonnaisessa kapitalisaatiosopimuksessa sijoittaja valitsee mihin sijoituskohteisiin sopimuksen arvon kehitys sidotaan. Sijoituskohteet vaihtelevat palveluntarjoajasta riippuen, mutta usein valittavana on rahastoja ja erilaisia sijoituskoreja. Sijoituskohteiden arvon laskiessa sijoittaja voi menettää rahansa osittain tai kokonaan.⁶

Korkosidonnaisessa eli laskuperustekorkoisessa kapitalisaatiosopimuksessa vakuutusyhtiö tekee sijoituspäätökset itse. Sijoittajan saama tuotto muodostuu sovitusta korosta ja mahdollisesta asiakashyvityksestä. Laskuperustekorko voi olla kiinteä tai esimerkiksi 3kk EURIBOR –korkoon sidottu. Usein laskuperustekoron tuotto vastaa lyhyiden korkomarkkinoiden eli rahamarkkinasijoitusten tuottoa. Asiakashyvityksestä vakuutusyhtiö päättää erikseen vuosittain. Mahdollisen asiakashyvityksen suuruus riippuu vakuutusyhtiön sijoitustoiminnan tuloksesta. Asiakashyvityksen maksun jälkeen tuotto vastaa yleensä joukkolainoista saatavaa tuottoa.⁷

⁴ Myllymäki 2016a s. 266–267. Jokela yms. 2013 s. 122. Vuoden 2020 alusta voimaan tulevan tuloverolain uudistukseen jälkeen tilanne muuttuu.

⁵ Myllymäki 2016a s.269–270. Jokela yms. 2013 s. 122–123. Vakuutusyhtiöt Suomessa 2013 s. 9.

⁶ Myllymäki 2016a s. 270.

⁷ Kallunki yms., Ammattimainen sijoittaminen. Talentum 2007 s. 130–131. Myllymäki 2016a s. 269–270.

2.1. Kapitalisaatiosopimuksen hyödyt

Kapitalisaatiosopimuksen omistaja omistaa sopimuksensa, mutta ei sijoitustuotteita, joihin sopimuksen säästöjen arvonnekehitys on sidottu. Tämä tarjoaa kapitalisaatiosopimuksen omistajalle muutamia etuja. Ensinnäkin omistajan ei tarvitse huolehtia verotuksesta, ennen kuin alkaa nostamaan sopimuksesta ulos sinne kertyneitä voittoja. Mitkään muutokset sijoituskohteissa eivät vielä aiheuta veroseuraamuksia eivätkä näin vaadi myöskään mitään toimenpiteitä verottajan suuntaan.⁸

Kapitalisaatiosopimuksen omistaja voi jakaa sopimukseen sijoittamansa varojen arvonnekehityksen lukuisiin sijoituskohteisiin. Normaalisti esimerkiksi suorissa rahastosijoituksissa kuukausisäästämisessä on määritelty minimi, esimerkiksi 50€ per rahasto. Kapitalisaatiosopimuksessa omistaja voi usein jakaa pienenkin säästösumman esimerkiksi kymmeneen eri rahastoon tai muuhun sijoitustuotteeseen. Myöskään sijoituskohteiden vaihtamisesta ei yleensä peritä kuluja. Kun sijoituskohteiden vaihtokuluja ja veroja ei peritä sopimuksesta sijoitusaikana, jää suurempi osuus sopimukseen kasvamaan tuottoa. Näin koronkorkoeffekti voimistuu kapitalisaatiosopimuksissa verrattuna suoriin sijoitustuotteisiin.⁹

2.2. Kapitalisaatiosopimuksen kustannukset

Kapitalisaatiosopimuksen arvo eli säästön suuruus määräytyy vakuutusteknisten laskelmien perusteella. Vakuutusyhtiöt veloittavat kapitalisaatiosopimukseen sijoitettujen varojen hallinnoimisesta erilaisia laskuperusteissa määriteltyjä maksuja. Yleisiä kuluja ovat merkintäpalkkio, hallinnointipalkkio ja lunastuspalkkio. Lisäksi sijoitussidonnaisista säästöistä menee yleensä sijoituskohteisiin liittyviä kuluja, kuten niiden kaupankäyntipalkkioita ja hallinnointipalkkioita. Säästöjen vaihtamisesta laskuperustekorollisista sijoitussidonnaisiin ja takaisin veloitetaan usein siirtopalkkio. Myös muut kulut ovat mahdollisia. Näiden kulujen kanssa kannattaa olla tarkkana.

⁸ Myllymäki Janne, Kapitalisaatiosopimus tuloverotuksessa osa II, Verotus 5/2016 s. 503.

⁹ Tutkielman kirjoittaja on toiminut urallaan aiemmin muun muassa sijoitusasiantuntijana ja varainhoitajana. Erilaisten sijoitusinstrumenttien ominaisuudet ja niiden vertailu on siten osa kirjoittajan henkilökohtaista ammattitaitoa.

Erilaiset kulut syövät helposti kapitalisaatiosopimuksen tuomat hyödyt. Siksi eri tuotteiden vertailu on tärkeää ennen sijoituspäätöksen tekemistä.¹⁰

3. Kapitalisaatiosopimusten verotus vuonna 2019

Tällä hetkellä verolainsäädännössä ei ole erikseen säädelty kapitalisaatiosopimuksen verotusta. Verotukselliset kysymykset on oikeuskäytännössä pyritty ratkaisemaan verolainsäädännön yleisten säännösten sekä henkivakuutusten verotusta koskevan sääntelyn analogian pohjalta. Kapitalisaatiosopimusten merkitys sijoittajalle perustuu pääasiassa nimeen omaan sen tuomiin verohyötyihin. Kapitalisaatiosopimus tarjoaa sijoittajalle useita verotuksen lykkäämiseen perustuvia hyötyjä, jotka tuovat sijoittajalle merkittävää etua verrattuna suoriin sijoituksiin.¹¹

Seuraavaksi perehdytään kapitalisaatiosopimuksen verotukseen erilaisissa tilanteissa. Pääasiassa asiaa tarkastellaan sijoittajan näkökulmasta. Kerrontaa pyritään havainnollistamaan esimerkkien avulla. Ensin osiossa käydään läpi verotusta tämän hetkisen tilanteen näkökulmasta. Tämän jälkeen käydään läpi 1.1.2020 voimaan astuvien lainsäädäntöuudistusten mukanaan tuomat muutokset kapitalisaatiosopimusten verotukseen.

3.1. Verokohtelu sijoitusaikana

Kapitalisaatiosopimukseen sijoitettaessa sijoittaja tekee vakuutusopimuksen henkivakuutusyhtiön kanssa. Sopimus on kertamaksuinen, jatkuvamaksuinen tai näiden yhdistelmä. Sijoitussidonnaisessa kapitalisaatiosopimuksessa sijoittaja valitsee vakuutusyhtiön tarjoamasta valikoimasta sopivat sijoituskohteet, joihin kapitalisaatiosopimuksen arvonkehitys sidotaan. Sijoitustuotteet ostetaan vakuutusyhtiön taseeseen, jolloin niiden omistajana on vakuutusyhtiö eikä sijoittaja. Sijoittaja omistaa vain vakuutusyhtiön kanssa tekemänsä vakuutusopimuksen eli kapitalisaatiosopimuksen.

¹⁰ Simola Ulla, Kiinnostaako kapitalisaatiosopimus: katso muutakin kuin veroetuja. Taloustaito 2014. Myllymäki 2016b s. 503. Katso myös Ruuttunen 2014 s. 9.

¹¹ Viitala Tomi – Mikkola Jaana, Rahastot, vakuutukset ja sijoitussäästötili – muutostarpeita ja kehitysmahdollisuuksia. Verotus 4/2018 s. 427–428.

Tähän perustuu merkittävä osa kapitalisaatiosopimuksen tuomista verohyödyistä. Koska sijoittaja ei omista itse sijoitustuotteita, ei niiden tuomia tuottoja veroteta sijoittajalla kapitalisaatiosopimuksen voimassaoloaikana, ennen kuin tuottoja nostetaan ulos vakuutuksesta. Tämä koskee kaikkia sopimuksen sisällä syntyviä tuottoja kuten osinkoja, tuotto-osuusrahastojen maksamia tuotto-osuuksia, joukkolainojen ja tilien korkoja, kaikkia myyntivoittoja ja niin edelleen.¹²

Sopimuksen sisällä sijoittaja voi toisin sanoen käydä vapaasti kauppaa valikoimassa olevilla sijoitustuotteilla ilman, että sijoituskohteiden vaihdon yhteydessä syntyviä voittoja verotetaan. Tämä on iso etu aktiiviselle sijoittajalle, sillä normaalisti myynnin yhteydessä syntyvä luovutusvoitto verotetaan aina sen hetken voimassa olevan pääomatuloverokannan mukaan. Tällä hetkellä pääomatulovero on tuloverolain (1535/1992) 124 § 2 momentin mukaan 30% 30.000 euroon asti ja 34% 30.000 euron ylittävältä osalta vuodessa. Myöskään osakkeille maksettavia osinkoja ei veroteta. Pörssilistatuille osakkeille maksettavista osingoista on tuloverolain 33 a § 1 momentin mukaan verotettavaa pääomatuloa 85% ja 15% verovapaata tuloa. Rahastojen tuotto-osuuksia verotetaan kokonaisuudessaan pääomatulona. Korkoa maksavien tuotteiden kuten joukkolainojen ja tilien korkoja verotetaan tällä hetkellä korkotulon lähdeverona, joka on lain korkotulon lähdeverosta (1341/1990) 6 § 1 momentin mukaan 30%. Korkotulon lähdevero on lopullinen vero, josta ei voi tehdä vähennyksiä. Kapitalisaatiosopimuksen kautta sijoitettaessa sijoittaja välttyy kaikilta edellä mainituilta. Tuottoa verotetaan vasta, kun nostetaan tuottoa ulos sopimuksesta, sen hetken voimassa olevan pääomatuloverokannan mukaan.¹³

Esimerkki 1¹⁴

Vakke Vakuutuskuori sijoittaa kapitalisaatiosopimukseen 10.000 euroa. Hän sitoo sopimuksen arvonkehityksen tasan kolmen suomalaisen pörssinoteeratun osakkeen A, B ja C arvonkehitykseen. Osakkeet maksavat kukin 3% osinkoa vuodessa. Yhteensä osinkoa kertyy ensimmäisenä vuotena

¹² Viitala – Mikkola 2018 s. 427. Myllymäki 2016a s. 270.

¹³ Viitala – Mikkola 2018 s. 427. Myllymäki 2016a s. 270. Tuloverolaki (1535/1992) TVL 33 a §, 124 §. Laki korkotulon lähdeverosta (1341/1990) 6 §.

¹⁴ Esimerkeissä ei ole otettu huomioon kaupankäyntikuluja tai muita kuluja ellei erikseen ole mainittu.

siten 300 euroa jne. Osakkeille vuosittain maksettavat osingot tulevat täysimääräisesti ilman ennakonpidätyksiä sopimuksen säästöön.

Esimerkki 2

Kolmen vuoden kuluttua kapitalisaatiosopimuksen avaamisesta Vakke Vakuutuskuoren kapitalisaatiosopimuksen arvo on 13.000 euroa. Hän päättää muuttaa sopimuksen sijoitusten allokaatiota siten, että hän vaihtaa C-yrityksen osakkeisiin sidotun osuuden D-yrityksen osakkeisiin. C-yrityksen osakkeiden arvo osinkoineen oli noussut yhteensä 1000 euroa ja on arvoltaan nyt noin 4.333,33 euroa. Vaihdoista kapitalisaatiosopimuksen sisällä ei synny verotettavaa tuloa ja D-yrityksen osakkeisiin siirtyy sama summa, noin 4.333,33 euroa.

Esimerkki 3

Sirkka Suoranainen sijoittaa samaan aikaan Vaken kanssa 10.000 euroa tasan kolmen suomalaisen pörssinoteeratun yhtiön A, B ja C osakkeisiin. Sirkkan saamista osingoista 85% on veronalaista pääomatuloa ja 15% verovapaata tuloa. Hän maksaa saamistaan ensimmäisen vuoden osingoista 76,5 euroa ennakonpidätystä ja sijoitettavaksi jää 223,5 euroa jne. Hän sijoittaa osingot joka vuosi takaisin samoihin osakkeisiin. Kolmen vuoden kuluttua hän päättää Vaken neuvosta vaihtaa C-yrityksen osakkeet D-yrityksen osakkeisiin. Hän myy C-yrityksen osakkeet yhteensä 4.252,77 eurolla. Voitosta ($4.252,77 - 3.333,33 = 919,44$ euroa) menee ennakonpidätystä 275,83 euroa ($919,44 * 0,3 = 275,83$). Hän sijoittaa 3976,94 euroa D-yrityksen osakkeisiin. Tässä vaiheessa ero Vakkeen on siis -356,39 euroa.

3.2. Varojen nostaminen kapitalisaatiosopimuksesta

Kapitalisaatiosopimuksesta voidaan nostaa varoja pääsääntöisesti koska tahansa sen voimassaoloaikana. Vakuutusyhtiöstä, sopimuksesta ja siihen allokoituista sijoitustuotteista riippuen nostoissa voi olla erilaisia rajoituksia ja/tai kustannuksia kuten nostopalkkioita. Nostoja voidaan tehdä osittaisina takaisinostoina tai koko vakuutuksen

säästö voidaan nostaa ulos kerralla, jolloin vakuutus myös päättyy samalla. Kapitalisaatiosopimukset tehdään aina määräaikaiksiksi, joten myös vakuutuksen erääntyminen voi laukaista säästösumman maksamisen takaisin vakuutuksen omistajalle.¹⁵

Varojen nostamiseen liittyvä verohyöty liittyy osittaisiin takaisinostoihin. Tämän hetken voimassa olevan oikeuskäytännön mukaan sijoittaja ja vakuutusyhtiö ovat voineet vapaasti sopia nostetaanko vakuutuksesta ensin pääomaa, tuottoa vai molempia ja missä suhteessa. Sijoittajan muu verotus huomioiden sijoittajalla on mahdollisuus siis päättää, nostetaanko sopimuksesta ulos verotettavaa tuloa, joka verotettaisiin sen hetken voimassa olevan pääomatuloverokannan mukaan, vai pääomaa, josta ei makseta veroa. Usein järkevintä on ollut nostaa ensin ulos kapitalisaatiosopimukseen sijoitettua pääomaa, jolloin tuoton verotuksen on voinut lykätä tuonnemmaksi ja siten hyötyä ns. veroluotosta. Verojen osuus on jäänyt sopimukseen kasvamaan korkoa korolle. Mikäli osittaisena takaisinostona nostettaisiin ensin tuottoa, saattaisi syntyä tilanne, jossa maksettaisiin veroa sijoituksesta, joka lopulta osoittautuisi tappiolliseksi.¹⁶

Esimerkki 4.¹⁷

Vakke Vakuutuskuori nostaa kapitalisaatiosopimuksestaan 3.000 euroa. Hän sopii vakuutusyhtiön kanssa, että nosto toteutetaan kokonaisuudessaan sijoitetusta pääomasta. Vakke on sijoittanut pääomaa kapitalisaatiosopimukseen yhteensä 10.000 euroa ja vakuutuksen arvo on nyt 13.000 euroa, eli laskennallista voittoa vakuutuksessa on 3.000 euroa. Vakke ei maksa nostostaan lainkaan veroa ja hän saa käteen koko nostettavan summan 3.000 euroa. Noston jälkeen vakuutukseen jää 7.000 euroa pääomaa ja 3.000 euroa voittoa ja vakuutuksen arvoksi yhteensä 10.000 euroa.

Esimerkki 5.

Raija Rahastosäästäjä nostaa suorasta rahastosijoituksestaan 3.000 euroa. Hän on tehnyt aikanaan 10.000 euron sijoituksen pankin tarjoamaan yhdistelmärahastoon ja nyt rahaston arvo on 13.000 euroa eli voittoa on

¹⁵ Myllymäki 2016b s. 507. Viitala – Mikkola 2018 s. 427. Hallituksen esitys HE 275/2018 vp.

¹⁶ Myllymäki 2016b s. 506–509. HE 275/2018 vp. Verohallinnon ohje A48/200/2015 kohta 6.4.1. Viitala – Mikkola 2018 s. 427–428.

¹⁷ Esimerkeissä ei ole otettu huomioon kaupankäyntikuluja tai muita kuluja ellei erikseen ole mainittu.

kertynyt 3.000 euroa. Rahastolunastuksen yhteydessä nostettavasta summasta vähennetään ennakonpidätyksenä 30% laskennallisen tuoton osuudesta, tässä tapauksessa 207,69 euroa. Käteen Raija saa 2792,31 euroa.

Pääoma kapitalisaatiosopimuksessa on laskettu laskemalla yhteen kaikki vakuutukseen maksetut suoritukset. Tuotto on vastaavasti laskettu vähentämällä maksetut suoritukset kapitalisaatiosopimuksen laskennallisesta arvosta. Tuottoa laskettaessa kaikki vakuutuksen kulut ja hoitomaksut on huomioitu verotettavaa pääomatulona laskettaessa tuottoa pienentäviksi.¹⁸ Kun tuottoa nostetaan ulos sopimuksesta, verotetaan sitä sen hetken voimassa olevan pääomatuloverokannan mukaan. Tuloverolain mukaan nostettu tuotto katsotaan sen verovuoden tuloksi, jona se on nostettu tilille.¹⁹ Sijoittajan sopimuksesta saama voitto siis verotetaan kokonaisuudessaan pääomatulona, jos voittoja nostetaan ulos sopimuksesta tai jos sopimus päättyy sen erääntyessä. Sopimuksella on siten verotusta lykkäävä vaikutus. Sijoittaja ei sopimuksen avulla pääse veroista eroon, toisin kuin julkisessa keskustelussa välillä on annettu ymmärtää.²⁰

Esimerkki 6.

Vakke Vakuutuskuori pelästyy tulevaa verolainsäädännön muutosta ja nostaa koko kapitalisaatiosopimuksensa säästön ulos vakuutuksesta lopettaen samalla koko sopimuksen. Vakuutuksen arvo nostohetkellä on 10.000 euroa, josta laskennallinen tuoton osuus on 3.000 euroa. Vakuutusyhtiö perii nostosta 1% nostopalkkion, tässä tapauksessa 100 euroa. Lisäksi vakuutusyhtiö pidättää ennakonpidätyksenä 30 % tuoton osuudesta, tässä tapauksessa 870 euroa $((3.000-100)*0,3=870)$. Vakke saa käteen 9.030 euroa $(1.0000-100-870=9.030)$.²¹

Kääntöpuolena kapitalisaatiosopimuksessa on sijoittajan näkökulmasta se, ettei sopimuksesta syntyviä mahdollisia tappioita ole katsottu vähennyskelpoisiksi verotuksessa.

¹⁸ HE 275/2018 vp. Myllymäki 2016b s. 503.

¹⁹ TVL 110 § 1 momentti.

²⁰ Salkunrakentaja, Veronkiertoon rinnastettu kapitalisaatiosopimus on mainettaan parempi sijoitustuote. 2016. Myllymäki 2016b s. 506–509. Viitala – Mikkola 2018 s. 427–428. Finér Lauri – Tokola Antti, Automaattisen tietojen vaihdon laajentumisen vaikutukset verokeidasvilppiin sekä rahoituslaitosten ja viranomaisten toimintaan. Verotus 3/2017 s. 295. Niskakangas Heikki, Rahoitusvastike tuloverotuksessa. Verotus 3/2017 s. 253.

²¹ Myllymäki 2016b s. 507.

Tämä on ollut olennainen negatiivinen asia, joka sijoittajan on ollut syytä ottaa huomioon sijoituspäätöksiä tehdessään. Pääsääntönä sijoittamisessa on ollut se, että sijoitustoiminnassa syntyvät tappiot ovat vähennyskelpoisia verotuksessa. Omaisuuden luovutuksesta syntyvät tappiot ovat nykyisen lainsäädännön mukaan vähennyskelpoisia omaisuuden luovutuksesta saatavista voitoista verovuoden ja viiden seuraavan vuoden ajan. Mikäli sijoittajalla ei ole tarpeeksi luovutusvoittoja, niin luovutustappiot voi vähentää puhtaasta pääomatulosta ennen muita vähennyksiä.²² Kapitalisaatiosopimuksesta syntyneen tappion vähennyskelvottomuus on ollut selkeä poikkeus tähän pääsääntöön. Lisäksi kapitalisaatiosopimukseen, kuten muihinkaan sijoitussidonnaisiin vakuutuksiin, ei sovelleta hankintameno-olettamaa.²³

Esimerkki 7.

Kaapo Kapitaalilla on kapitalisaatiosopimus, johon hän on sijoittanut vuosi sitten 10.000 euroa. Nyt vakuutuksen arvo on 9.000 euroa. Ystävänsä Vaken esimerkkiä seuraten hän lopettaa vakuutuksen ja nostaa sen säästön tililleen. Vaikka Kaapolla on samana verovuonna osakkeiden myynneistä syntyneitä luovutusvoittoja, hän ei voi vähentää kapitalisaatiosopimuksesta syntynyttä laskennallista tappiota eikä vakuutusyhtiön perimää nostopalkkiota verotuksessa. Sen sijaan hän myy tappiolla olevan suoran rahastosijoituksensa, josta syntyvän luovutustappion sekä rahaston myynnistä perityn nostopalkkion hän voi täysimääräisesti vähentää verotuksessa.

Esimerkki 8.

Taina Tarkka on avannut kapitalisaatiosopimuksen vuoden 2009 helmikuussa ja sijoittanut siihen 10.000 euroa. Nyt vakuutuksen arvo on 40.000 euroa. Taina ei tarkkana naisena jää tuleen makaamaan verouudistusten lähestyessä vaan lunastaa kapitalisaatiosopimuksensa tyhjäksi ja lopettaa vakuutuksen. Laskennallisen voiton osuus vakuutuksessa on 30.000 euroa. Vakuutusyhtiö pidättää nostosummasta 1% lunastuspalkkion, tässä tapauksessa 400 euroa.

²² TVL 50 §.

²³ Viitala – Mikkola 2018 s. 428. Hankintameno-olettamalla tarkoitetaan tuloverolain 46 § 1 momentin mukaista säännöstä, jonka mukaan luovutushinnasta voidaan aina vähentää hankintamenona vähintään 20 % ja, jos omaisuus on omistettu vähintään 10 vuotta, niin vähintään 40 % luovutushinnasta. Käytettäessä hankintameno-olettaman mukaista vähennystä, ei tämän lisäksi voida vähentää omaisuuden luovutukseen, säilyttämiseen jne. liittyviä muita kuluja.

Lisäksi vakuutusyhtiö pidättää ennakonpidätyksenä 30% tuotosta, tässä tapauksessa 8.970 euroa. Taina saa käteen 30.930 euroa. Verotettava pääomatulo jää nipin napin alle 30.000 euron. Vaikka Taina on omistanut vakuutussopimuksen yli 10 vuotta hän ei voi käyttää hankintameno olettaa.

Esimerkki 9.

Taina Tarkka on niin ikään helmikuussa 2009 sijoittanut suoraan rahastosijoitukseen 10.000 euroa. Nyt rahaston arvo on 40.000 euroa, josta laskennallinen tuoton osuus on 30.000 euroa. Taina uskoo, että sopimukseton Brexit tulee ja vie osakekurssit mukanaan, joten hän myy myös rahasto-osuutensa kokonaisuudessaan pois. Rahastoyhtiö pidättää nostosta 1% lunastuspalkkion, eli 400 euroa. Koska Taina on omistanut rahasto-osuudet yli 10 vuotta hän saa hyödyntää 40% hankintameno oletta.

Hankintameno oletta hyödynnettäessä hän ei voi vähentää kaupankäyntikuluja verotuksessa. Hankintameno oletta mukainen tuotto on 24.000 euroa ja veroa hän maksaa 7.200 euroa. Taina saa käteen 32.400 euroa.

3.3. Kapitalisaatiosopimuksen luovutus kolmannelle osapuolelle

Sijoittajalla on oikeus luovuttaa kapitalisaatiosopimukseensa perustuvat oikeudet kolmannelle osapuolelle. Sijoittaja voi myydä oikeudet tai antaa ne lahjaksi. Oikeudet voivat siirtyä kolmannelle osapuolelle myös sijoittajan kuoleman seurauksena. Koska kapitalisaatiosopimuksessa ei ole vakuutettua henkilöä, sopimus ei eräänny sijoittajan kuollessa vaan oikeudet kapitalisaatiosopimukseen siirtyvät sijoittajan perillisille tai testamentinsaajille. Kapitalisaatiosopimuksessa ei ole myöskään edunsaajamääräystä, jonka perusteella oikeudet siirtyisivät ennalta määrätylle taholle kuoleman tapauksessa.²⁴

Oikeuskirjallisuudessa ja oikeuskäytännössä kapitalisaatiosopimuksen luovutus on laajasti rinnastettu saamisoikeuden luovutukseen. Tämän näkemyksen mukaan

²⁴ Verohallinto 2015 11.1. Vakuutussopimuslaki 4 a §, 51 §.

kapitalisaatiosopimus ei ole arvopaperi eikä sen luovutukseen siten tule soveltaa tuloverotuksessa luovutusvoiton tai -tappion verotusta koskevaa sääntelyä. Jos kapitalisaatiosopimuksen myyjä saa vastikkeena oikeuksien luovuttamisesta enemmän, kuin mitä on sopimukseen sijoittanut, syntyy tästä hänelle verotettavaa pääomatuloa. Jos taas myynnistä vastikkeena saatava summa on pienempi, kuin kapitalisaatiosopimukseen on sijoitettu, syntyy sijoittajalle saamisen menetys. Tuloverotuksessa vähennyskelpoisia ovat ainoastaan menot, eivät menetykset.²⁵ Tämän tulkinnan mukaan kapitalisaatiosopimuksen luovutuksesta syntyvä ”tappio”/saamisen menetys ei siis ole verotuksessa vähennyskelpoinen.²⁶

Perintönä saadun kapitalisaatiosopimuksen arvoksi katsotaan sen takaisinostoarvo perinnön jättäjän kuolinhetkellä. Verohallinnon kannan mukaan laskettaessa perintöveroa kapitalisaatiosopimuksen takaisinostoarvosta vähennetään sopimuksen verovelka. Verovelka lasketaan kertomalla sopimukseen kertyneen laskennallisen tuoton osuus voimassa olevalla pääomatuloverokannalla. Esim. Kapitalisaatiosopimuksen takaisinostoarvo kuolinhetkellä on 120.000 euroa, josta laskennallinen tuoton osuus on 20.000 euroa ja verovelka siten $20.000 \cdot 30\%$ eli 6.000 euroa. Tällöin kapitalisaatiosopimuksen arvoksi perintöverotuksessa muodostuu $120.000 - 6.000 = 114.000$ euroa. Korkein hallinto-oikeus on kuitenkin kumonnut tämän kannan ennakkoratkaisullaan KHO:2017:195. Ennakkoratkaisun mukaan perintöverotusarvosta ei vähennetä laskennallista verovelkaa. Sen sijaan perintöverotusarvoksi tulee kapitalisaatiosopimuksen takaisinostoarvo perinnön jättäjän kuolinhetkellä. Tämän jälkeen sijoitettuna pääomana pidetään perintöverotuksessa vahvistettua arvoa, kuolinpesän tai perillisen nostaessa varoja vakuutuksesta.²⁷

Lahjaverotukseen pätee sama mitä edellä on selostettu perintöverotuksesta.²⁸ Kapitalisaatiosopimuksen luovutukseen ei sovelleta perintö- ja lahjaverolain lahjanluonteista kauppaa koskevia säädöksiä, jonka mukaan kauppahinnan ollessa vähintään kolme neljännestä käyvästä arvosta ei erotusta tulkita lahjaksi.

²⁵ TVL 29 §.

²⁶ Verohallinto 2015 7.1. Myllymäki 2016b s. 511–512. Myllymäki Janne, Kapitalisaatiosopimuksen omistajanvaihdosten verotus. Verotus 3/2017 s. 310–311. Keskusverolautakunnan ennakkoratkaisu KVL:1998:110.

²⁷ Verohallinto 2015 11.3.2. Korkein hallinto-oikeus KHO:2017:195 vrt. Myllymäki 2017.

²⁸ Nykänen Pekka, Perinnöksi saadun kapitalisaatiosopimuksen verokohtelu – KHO 2017:195. Edilex 2018 s. 6–7.

Kapitalisaatiosopimuksen luovutuksessa käyvänarvon ja kauppahinnan välinen erotus on aina lahja.²⁹

Luovutustappioiden vähennyskeltottomuutta koskevan näkemyksen kanssa ristiriidassa on esimerkiksi korkeimman hallinto-oikeuden ennakkoratkaisu KHO:2018:170, jossa korkein hallinto-oikeus on ennakkoratkaisuna tuominnut, että yrityksen luovuttaessa toiselle yritykselle pääomalainan nimellisarvoa pienemmästä hinnasta, syntyi luovuttavalle yritykselle tuloverotuksessa vähennyskelpoinen luovutustappio. Oikeudellisessa arvioinnissaan korkein hallinto-oikeus on todennut, ettei verolainsäädännössä määritellä omaisuuden käsitettä mitenkään. Aiemmin kumotussa varallisuusverolaissa veronalaisiksi varoiksi lueteltiin muun muassa saamiset, jos velallinen asuu Suomessa. Kyseisen säädöksen esitöissä todetaan, että säädös on tuolloin voimassa olleen tulo- ja varallisuusverolain mukainen. Myös siviilioikeudellisesti saamiset ovat omaisuutta. Siten ennakkoratkaisun mukaan saamisia ei tule jättää tuloverolaissa tarkoitetun omaisuuden käsitteen ulkopuolelle. Kun kapitalisaatiosopimukset on usein oikeuskirjallisuudessa ja myös verohallinnon ohjeissa rinnastettu rahasaamisiin, millä on perusteltu niiden kuulumista omaisuuden käsitteen ulkopuolelle, tulisi kapitalisaatiosopimukset ainakin tästä näkökulmasta katsottuna niin ikään katsoa kuuluvan omaisuuden käsitteen piiriin ja siten niihinkin soveltaa tuloverolain mukaisia omaisuuden luovutusta koskevia säännöksiä.³⁰

Ennakkoratkaisussaan KHO:2019:79 korkein hallinto-oikeus on ottanut kantaa nimeen omaan tuloverolain omaisuuden luovutusta koskevien säännösten soveltamiseen kapitalisaatiosopimuksiin. Ratkaisussaan korkein hallinto-oikeus on päätenyt edellisessä kappaleessa kuvatun näkemyksen tavoin siihen, että kapitalisaatiosopimusta ei ole jätettävä tuloverolaissa tarkoitetun omaisuuden käsitteen ulkopuolelle ja siten kapitalisaatiosopimukseen perustuvien oikeuksien luovutuksiin on sovellettava tuloverolain luovutustappion ja -voiton laskemista koskevia säännöksiä.³¹

²⁹ Verohallinto 2015 11.3.3. HE 275/2018 vp.

³⁰ KHO:2018:170. Myllymäki 2016a s. 272. Verohallinto 2015 3. Varallisuusverolaki (kumottu) 3 §.

³¹ KHO:2019:79 vrt. esimerkiksi Myllymäki 2016b s. 511 tai Myllymäki 2017 s. 309–310.

4. Verotuksen muutokset vuonna 2020

Tällä hetkellä kapitalisaatiosopimuksista ei säädellä erikseen verolainsäädännössä. Tämä on aiheuttanut oikeustilaan epäselvyyksiä, joita pyritään nyt käsillä olevalla lakiuudistuksella korjaamaan. Valtiovarainministeriön työryhmäraportissa ”Eri sijoitusmuotojen verokohtelu” on tarkasteltu myös kapitalisaatiosopimusten verotuksen nykytilaa ja sitä koskevaa sääntelyä. Työryhmä on antanut muutosehdotuksia, joilla sääntelyä saataisiin selkeytettyä ja yhdenmukaistettua. Aihetta ovat käsitelleet myös esimerkiksi Tomi Viitala ja Jaana Mikkola artikkelissaan ”Rahastot, vakuutukset ja sijoitussäästötili - muutostarpeita ja kehittämismahdollisuuksia”. Hallituksen esityksessä HE 275/2018 vp on annettu, pääosin valtiovarainministeriön työryhmäraportin pohjalta, yksityiskohtaiset muutosehdotukset uudeksi lain sisällöksi, jotka eduskunta on vastauksessaan EV 299/2018 vp pienin poikkeuksin hyväksynyt. Tulevia muutoksia on käsitellyt esimerkiksi Janne Myllymäki artikkelissaan ”Säästö- ja sijoitusvakuutusten verotuksen muutokset vuodelle 2020”. Kuvaan seuraavaksi, pääasiassa edellä mainittuja lähteitä hyödyntäen, sääntelyyn tulossa olevat muutokset sekä sen, mihin ongelmiin ja epäselvyyksiin muutoksilla haetaan parannusta.³²

Keskeinen ongelma kapitalisaatiosopimuksiin liittyen on ollut, erityisesti verotuksen ennustettavuuden kannalta se, ettei niiden verokohtelusta ole säädetty lainkaan lailla. Tämän takia verokohtelun määrittäminen on korostuneesti perustunut muiden sijoitusmuotojen verotus- ja oikeuskäytäntöön. Valtiovarainministeriön työryhmäraportin mukaan, kapitalisaatiosopimus rinnastuu sijoitusmuotona hyvin läheisesti säästöhenkivakuutukseen. Tämän vuoksi työryhmä esittää, että kapitalisaatiosopimuksen tuotto tulisi verottaa samojen periaatteiden mukaan kuin säästöhenkivakuutuksissa, joiden verotukseen niin ikään on tulossa muutoksia. Työryhmän ehdotus on, että ”Kapitalisaatiosopimuksen tuoton suhteellinen osa tulisi aina lukea veronalaiseksi tuloksi varoja nostettaessa. Tappioiden tulisi olla vähennyskelpoisia sopimuksen päättyessä, jolloin tappio on käynyt lopulliseksi.”. Hallituksen esityksessä HE 275/2018 vp viitataan

³² Valtiovarainministeriön työryhmäraportti, Eri sijoitusmuotojen verokohtelu. Valtiovarainministeriön julkaisu 14/2018. Myllymäki Janne, Säästö- ja sijoitusvakuutusten verotuksen muutokset vuodelle 2020. Verotus 3/2019 s. 316–328.

valtiovarainministeriön työryhmäraporttiin ja todetaan, että hallituksen ehdotukset vastaavat pääosin työryhmäraportin ehdotuksia.³³

4.1. Tulon verotus

Kapitalisaatiosopimuksen tulon verotuksen osalta muutos koskee käytännössä tulon jaksottamista osittaisissa takaisinostoissa. Tähän asti, tarkemman sääntelyn puuttuessa, kapitalisaatiosopimusten samoin kuin säästöhenkivakuutusten osittaisiin takaisinostoihin on sovellettu verohallinnon ohjeistuksen A48/200/2015 mukaista tapaa. Tämä on tarkoittanut, että osittaiset takaisinostot on pääsääntöisesti katsottu ensisijaisesti maksettujen vakuutusmaksujen palautuksiksi eikä verotettavaa tuloa ole tällöin realisoitunut. Verotettava tulo on realisoitunut vasta nostettaessa laskennallista tuottoa vakuutuksesta.³⁴

1.1.2020 voimaan tulevan lain mukaan kapitalisaatiosopimuksen veronalaisen tulon jaksottaminen muuttuu. Jatkossa osittaisesta takaisinostosta katsotaan aina nostovuoden verotettavaksi tuloksi se suhteellinen osuus, joka vastaa sopimuksen jäljellä olevan tuoton suhteellista osuutta sopimuksen jäljellä olevasta säästöstä. Jatkossa sijoittaja ei siis voi enää sopia vakuutusyhtiön kanssa, missä suhteessa nostetaan tuottoa ja missä suhteessa sijoitettua pääomaa. Muutos poistaa verotusta lykkäävän ominaisuuden kapitalisaatiosopimuksista ja säästöhenkivakuutuksista osittaisten takaisinostojen tilanteesta. Tarkoituksena on hallituksen esityksen mukaan ollut tuoda kapitalisaatiosopimus tässä suhteessa samalle viivalle sijoitusrahastojen kanssa. Tuoton verotuksen lykkäysmahdollisuus on ollut poikkeus tuloverotuksessa verrattuna muihin sijoitustuotteisiin.³⁵

Kapitalisaatiosopimukseen kertyvää laskennallista tuottoa ei jatkossakaan veroteta. Sijoittaja voi siis jatkossakin tehdä muutoksia sijoituskohteisiinsa vakuutuksen sisällä ilman veroseuraamuksia. Myöskään vakuutukseen maksettavia osinkoja tai muita tuottoja

³³ Valtiovarainministeriön työryhmäraportti 2018. HE 275/2018 vp.

³⁴ Verohallinto 2015. Myllymäki 2016b s. 506–509. Viitala – Mikkola 2018 s. 427–428. Myllymäki 2019 s. 320.

³⁵ HE 275/2018 vp. Eduskunnan vastaus EV 299/2018 vp. Myllymäki 2019 s. 320–321.

ei veroteta sijoitusaikana. Tältä osin kapitalisaatiosopimuksen tuoma verotuksen lykkääntymisetu säilyy. Etu on yhtäläinen sijoitusrahastojen kanssa, joten tältäkin osin ne ovat samalla viivalla.³⁶

4.2. Tappioiden kohtelu

Aikaisemmassa verotuskäytännössä kapitalisaatiosopimuksien ja säästöhenkivakuutuksien tappiot on katsottu vähennyskelvottomiksi. Vakuutusten tappiot on katsottu menetyksiksi eikä menoiksi, minkä vuoksi ne eivät ole olleet vähennyskelpoisia. Vakuutuksien ei myöskään ole katsottu kuuluneen luovutusvoittoverotuksen piiriin, minkä vuoksi niihin ei ole myöskään sovellettu luovutustappion vähennyskelpoisuutta. Tosin korkein hallinto-oikeuden ennakkoratkaisujen KHO 2018:170 ja KHO 2019:79 jälkeen tähän on tullut muutos.³⁷

1.1.2020 voimaan astuva lakimuutos jatkaa korkeimman hallinto-oikeuden linjalla. Jatkossa kapitalisaatiosopimuksen tappiot ovat verotuksessa laajasti vähennyskelpoisia. Vähennyskelpoinen tappio syntyy, kun vakuutus päättyy tappiollisena. Vakuutus on tappiollinen, kun sen erääntymisarvo on pienempi kuin maksettujen vakuutusmaksujen yhteismäärä vähennettynä takaisinostoilla. Tappio voi syntyä joko vakuutuksen päättyessä eräpäivänä tai takaisinoston seurauksena. Tappio vähennetään veronalaisista pääomatuloista sen verovuoden verotuksessa, jona tappio syntyi. Vähennys tehdään puhtaasta pääomatulosta luovutustappioiden jälkeen ennen muita mahdollisia vähennyksiä.³⁸

4.3. Luovutuksen verotus

Tuloverolaissa ei aiemmin ollut lainkaan säädöksiä kapitalisaatiosopimusten eikä säästöhenkivakuutuksen omistajanvaihdosten verotuksesta. Verohallinnon ohjeistuksen ja

³⁶ Myllymäki 2019 s. 320. Viitala – Mikkola 2018 s. 428. HE 275/2018 vp.

³⁷ Esim. Myllymäki 2019 s. 324. KHO 2018:170. KHO 2019:79.

³⁸ HE 275/2018 vp. Myllymäki 2019 s. 324.

yleisen verotuskäytännön mukaan kapitalisaatiosopimukseen ei ole aiemmin sovellettu luovutusvoittoverotuksen säännöksiä.³⁹ Tämän vuoksi myöskään luovutuksessa syntyneet tappiot eivät ole aiemmin olleet vähennyskelpoisia verotuksessa.⁴⁰

1.1.2020 voimaan tulevan lakimuutoksen myötä kapitalisaatiosopimukseen sovelletaan luovutusvoittoverotusta.⁴¹ Luovutusvoittoa laskettaessa ei kuitenkaan voida soveltaa hankintameno-olettamaa, vaan ainoastaan todellista hankintahintaa. Myös luovutustappiot tulevat muutoksen myötä vähennyskelpoisiksi. Luovutusvoitto tai -tappio lasketaan vähentämällä luovutushinnasta vakuutukseen maksettujen maksujen määrä vähennettynä mahdollisilla takaisinostoilla. Luovutustappio vähennetään lähtökohtaisesti sen verovuoden pääomatuloista, jolloin sopimus luovutetaan. Tappiot ovat vähennettävissä syntymisvuoden ja viisi seuraavaa vuotta.⁴²

4.4. Perintö- ja lahjaverotus

Kapitalisaatiosopimuksen perintöverotuksesta ei ole aiemmin säännelty laissa. Verohallinto on ohjeessaan A48/200/2015 linjannut, että kapitalisaatiosopimuksen arvosta vähennetään perintöverotusarvoa laskettaessa laskennallinen verovelka. Myöhemmin kuolinpesän tai perillisen nostaessa kapitalisaatiosopimuksen säästön laskettaisiin verotettava tulo alkuperäisen sijoitetun pääoman mukaan.⁴³ Korkein hallinto-oikeus on kumonnut verohallinnon ohjeen ennakkoratkaisussaan KHO:2017:195 ja lausunut uutena ennakkoratkaisuna, että kapitalisaatiosopimuksen käypänä arvona perintöverotuksessa on pidettävä sen kuolinpäivän arvoa ja, että laskennallista verovelkaa ei vähennetä. Myöhemmin kuolinpesän tai perillisen nostaessa kapitalisaatiosopimuksen säästön, käytetään verotettavaa tuloa laskettaessa perintöverotuksessa vahvistettua kuolinpäivän arvoa.⁴⁴

³⁹ ks. esim. Keskusverolautakunnan ennakkoratkaisu KVL 36/2018. Toisin kuitenkin KHO:2018:170.

⁴⁰ Myllymäki 2019 s. 325. Viitala – Mikkola 2018 s. 427–428.

⁴¹ TVL 45.7 §.

⁴² HE 275/2018 vp. Myllymäki 2019 s. 325. TVL 45 ja 50 §.

⁴³ Verohallinto 2015. Verohallinto A221/200/2016 kohta 2.14. Toisin kuitenkin jo tuolloin Ossa Jaakko, Kapitalisaatiosopimuksen verokohtelu. 2014 s. 320.

⁴⁴ KHO:2017:195. ks. myös Nykänen 2017.

1.1.2020 voimaan astuva lakimuutos ei muuta kapitalisaatiosopimuksen kohtelua perintöverotuksessa. Luovutusvoittoverotuksen sääntelyn laajentaminen koskemaan kapitalisaatiosopimusta vaikuttaa kuitenkin lesken osalta kapitalisaatiosopimuksen käsittelyyn osituksessa ja perinnönjaossa. Tätä erityiskysymystä ei ollut aiemmin säädelty laissa eikä siitä ollut myöskään olemassa oikeuskäytäntöä eikä aihetta oltu käsitelty oikeuskirjallisuudessakaan.⁴⁵ Asian oikeustila oli siis hyvin epäselvä.

Kapitalisaatiosopimuksen ottaminen mukaan luovutusvoittoverotuksen sääntelyn piiriin ratkaisee tähän liittyvät oikeuskysymykset. Perintöverotuksessa ei myöskään lesken kapitalisaatiosopimuksesta vähennetä laskennallista tuloverovelkaa.⁴⁶

Aiemmin verotuskäytäntö on ollut epäselvä myös tilanteessa, jossa jäämistöosituksessa kapitalisaatiosopimus siirretään leskelle tai leskeltä kuolinpesälle. Jatkossa tähän sovelletaan TVL 46 § 2 momenttia, jonka perusteella siirrettäessä kuolinpesän sopimus leskelle siirtyy hänelle vainajan omistusaika ja hankintameno. Kun taas siirretään lesken sopimus kuolinpesälle, tulee hankintamenoksi perintöverotuksessa käytetty käypä arvo.⁴⁷

Kapitalisaatiosopimuksen lahjoitusta ei ole säädelty aiemmin laissa. Verohallinnon ohjeistuksen A48/200/2015 mukaan kapitalisaatiosopimuksen luovutukseen ei sovelleta luovutusvoittoverotuksen sääntelyä. Myöskään perintö- ja lahjaverolain 18 § 3 momentin säädöksiä lahjanluontaisesta kaupasta ei ohjeen mukaan sovelleta. 1.1.2020 voimaan tulevan lakimuutoksen myötä myös lahjana tai lahjanluonteisen kaupan kautta saadun kapitalisaatiosopimuksen verokohtelu muuttuu ja selkiytyy. Lahjaverotusarvona käytetään jatkossa lahjoituspäivän käypää arvoa, josta ei vähennetä laskennallista verovelkaa. Lahjansaajan hankintahintana käytetään tämän jälkeen lahjaverotuksessa vahvistettua arvoa.⁴⁸ Sovellettavaksi tulee myös TVL 47 § 1 momentin säännös, jonka mukaan lahjan saajan hankintamenona käytetään lahjaverotuksessa vahvistettua arvoa, kun hän on omistanut lahjana saadun omaisuuden vähintään vuoden ajan. Mikäli lahjan saaja lunastaa kapitalisaatiosopimuksen varat tai myy kapitalisaatiosopimuksen ennen kuin vuosi on tullut täyteen, käytetään hankintamenona alkuperäistä hankintahintaa.⁴⁹

⁴⁵ HE 275/2018 vp.

⁴⁶ HE 275/2018 vp. Myllymäki 2019 s. 325–326.

⁴⁷ HE 275/2018 vp. Myllymäki 2019 s. 325–326. TVL 46 §.

⁴⁸ TVL 47 §. Myllymäki 2019 s. 325–326.

⁴⁹ Verohallinto 2015. Perintö- ja lahjaverolaki 18 § 3 momentti. HE 275/2018 vp. TVL 47 § 1 momentti.

Alihintaan luovutetun kapitalisaatiosopimuksen verotuksessa tulee jatkossa sovellettavaksi perintö- ja lahjaverolain 18 § 3 momentin säädökset. Jos luovutushinta on enintään kolme neljäsosaa kapitalisaatiosopimuksen arvosta, katsotaan käyvän arvon ja luovutushinnan välinen ero lahjaksi. Luovutuksen saajan lunastaessa varoja kapitalisaatiosopimuksesta tai luovuttaessa sitä eteenpäin, katsotaan sijoitetuksi pääomaksi luovutushinta ja lahjan osalta TVL 47 § 1 momentin mukainen hankintameno. Mikäli taas kauppahinta on vähintään kolme neljäsosaa, ei tätä katsota lahjaksi. Tällöin luovutuksen saajan verotuksessa, hänen luovuttaessaan sopimuksen edelleen tai nostaessa varoja sopimuksesta, hänen sijoittamukseen pääomaksi katsotaan vain sopimuksesta maksettu hinta lisättynä mahdollisilla vakuutusmaksuilla, joita hän omistusaikanaan on sopimukseen maksanut.⁵⁰

4.5. Kapitalisaatiosopimuksen sivuuttamista koskeva säännös

Jotkin ulkomaiset palveluntarjoajat ovat tarjonneet asiakkailleen kapitalisaatiosopimuksia, joiden vakuutusmaksut on ollut mahdollista maksaa muulla omaisuudella kuin rahalla. Sijoittaja on voinut ikään kuin siirtää esimerkiksi osakkeita tai kiinteistöjä kapitalisaatiosopimukseensa. Tällaisiin sopimuksiin on joissain tapauksissa liittynyt järjestely, jossa sijoittaja on saanut säilyttää todellisen hallintaoikeuden tähän omaisuuteen. Hänelle on voitu jättää myös esimerkiksi oikeus käyttää omistajalle kuuluvia oikeuksia, kuten osakkeisiin kuuluvaa äänivaltaa tai oikeus määrätä omaisuuden luovuttamisesta kolmannelle osapuolelle. Tällaisia järjestelyitä voidaan pitää melko keinotekoisina ja niihin saattaa liittyä veronkiertotarkoitusta.⁵¹

1.1.2020 voimaan tulevan lain muutoksen myötä tuloverolakiin lisätään uusi 35 b §, jonka otsikko kuuluu: ”Eräiden vakuutusten erityinen verotusmenettely”.⁵² Lain esitöiden mukaan sääntelyn tavoitteena on reagoida edellä kuvatun tyyppisten räätälöityjen kapitalisaatiosopimusten yleistymiseen. Esitöissä painotetaan, että vaikka säännöksessä on veronkiertämistä koskevan säännöksen piirteitä, ei sen tarkoituksena ole korvata tai rajoittaa verotusmenettelystä annetun lain 28 §:n soveltamisalaa. TVL 35 b §:n

⁵⁰ HE 275/2018 vp. Perintö- ja lahjaverolaki 18 § 3 momentti. TVL 47 § 1 momentti. Myllymäki 2019 s. 325.

⁵¹ Valtiovarainministeriön työryhmäraportti 2018. HE 275/2018 vp. Myllymäki 2019 s. 326–327. Viitala – Mikkola 2018 s. 429–430.

⁵² TVL 35 b § vrt. Myllymäki 3/2019 s. 326, jossa väärin.

soveltaminen ei esimerkiksi edellytä veronkiertämistarkoitusta, vaan soveltuvuus arvioidaan pykälässä erikseen määritellyin objektiivisin tulkintaperustein.⁵³

TVL 35 b §:ssä määritellään perusteet, joista yhdenkin täytyessä kapitalisaatiosopimus ikään kuin ohitetaan ja kaikki sijoituskohteille maksetut ja realisoituneet tuotot verotetaan sijoittajan sen verovuoden tuloverotuksessa, jona ne ovat kertyneet ja jona ne ovat nostettavissa. Kapitalisaatiosopimuksen ohittamisen edellytykset täyttyvät kun sijoittajalla on yksikin seuraavista oikeuksista: ”1) oikeus päättää kohde-etuuteen liittyvän määräys- tai äänivallan käyttämisestä; 2) oikeus päättää siitä, kenelle tai millä ehdoilla kohde-etuutena oleva varallisuus luovutetaan; 3) oikeus päättää kohde-etuutta koskevasta käyttö- tai hallintaoikeudesta; 4) oikeus tehdä kohde-etuutena olevaan varallisuuteen liittyviä toimeksiantoja tai muita kohde-etuuteen liittyviä sopimuksia vakuutusyhtiön puolesta kolmannen osapuolen kanssa.”⁵⁴

Pykälän soveltamisen edellytykset täyttyvät siis jo pelkästään sillä edellytyksellä, että sijoittajalla on sopimuksen perusteella oikeus johonkin edellä luetelluista asioista. Oikeuden käyttäminen ei ole soveltamisen edellytys. Toisaalta sijoittajan oikeus valita kohde-etuutena olevia sijoituskohteita tai määrätä niiden vaihtamisesta ei ole soveltamisen edellytys vaan tavanomainen sijoitussidonnaisen kapitalisaatiosopimuksen ominaisuus.⁵⁵

Pykälän 3 momentissa on säädetty yksityiskohtaiset ohjeet, miten ohitetun kapitalisaatiosopimuksen tuotto tulee verottaa. Tähän liittyen pykälän tulkinta saattaa aiheuttaa sekaannusta. Pykälän alussa 1 momentissa todetaan:

”Kaikki kapitalisaatiosopimusta, säästöhenkivakuutusta tai eläkevakuutusta koskevan sopimuksen kohde-etuutena oleville sijoituskohteille kertyneet tuotot verotetaan verovelvollisen sen verovuoden tulona, jona tuotot ovat kertyneet vakuutusyhtiölle ja jona ne ovat olleet tämän verovelvollisen nostettavissa, jos...”.⁵⁶

⁵³ HE 275/2018 vp. Viitala – Mikkola 2018 s. 429–430. Myllymäki 2019 s. 326–327. Huomaa Myllymäen näkemys, että lain esitöissä esitetystä ajatuksesta huolimatta, säännös on ”erittäin vahvasti veron kiertämistä koskevan säännöksen luonteinen”.

⁵⁴ TVL 35 b § 1 momentti.

⁵⁵ HE 275/2018 vp. Myllymäki 3/2019 s. 326–327. Viitala – Mikkola 2018 s. 429–430.

⁵⁶ TVL 35 § 1 momentti.

Jäljempänä 3 momentissa todetaan kuitenkin tarkentavasti:

”Bruttosuorituksiin luetaan vakuutusyhtiölle maksettujen ja hyvitettyjen tuottojen ja voitto-osuuksien lisäksi nostettavissa olevat tuotot ja voitto-osuudet sekä muut tuotonluonteiset erät. Vakuutussopimuksen sijoituskohteiden realisoitumattomia, laskennallisia arvonmuutoksia ei huomioida nettotuottoa laskettaessa.”⁵⁷

Hallituksen esityksessä HE 275/2018 vp tarkennetaan lain tarkoitus varsin selväsanaisesti. Siinä todetaan erikseen, että arvon laskennassa huomioitavia laskennallisia arvonmuutoksia ei oteta huomioon nettotuottoa laskettaessa. Ja vielä tarkennetaan, että tällaisia laskennallisia arvonmuutoksia ovat esimerkiksi kohde-etuutena olevien arvopapereiden markkina-arvon muutokset. Toisin sanoen esimerkiksi kapitalisaatiosopimuksille tyypillisten kohde-etuuksien sijoitusrahastojen arvonnousua ei ole tarkoitus verottaa. Vain toteutuneista sijoituskohteiden vaihdoista syntyneet luovutusvoitot sekä muut realisoituneet tuotot, kuten osingot tai tuotto-osuudet verotetaan.⁵⁸

Kuitenkin esimerkiksi Janne Myllymäki tulkitsee Verotus-lehden 3/2019 artikkelissaan ”Säästö- ja sijoitusvakuutusten verotuksen muutokset vuodelle 2020” yksioikoisesti, että ”kaikki kapitalisaatiosopimusta... koskevan sopimuksen kohde-etuutena oleville sijoituskohteille kertyneet tuotot verotetaan verovellisen sen verovuoden tulona, jona tuotot ovat kertyneet vakuutusyhtiölle ja jona ne ovat olleet tämän verovelvollisen nostettavissa, jos...”⁵⁹ Artikkelista saa sen käsityksen, ettei kirjoittaja ole huomionut lain esitöissä korostettua varsin olennaista rajausta verotettavan tuoton määritelmään. On mielenkiintoista nähdä, millaiseksi verottajan tulkinta muodostuu.

5. Johtopäätökset

Kapitalisaatiosopimusten verotuksen oikeustila on ollut aiemmin hyvin epäselvä. Verotuksesta ei ole aiemmin säädelty lainkaan laissa, joten verotuskäytäntö on jouduttu

⁵⁷ TVL 35 b § 3 momentti.

⁵⁸ HE 275/2018 vp.

⁵⁹ Myllymäki 2019 s. 326.

muodostamaan tulkitsemalla lainsäädännöstä löytyviä yleisiä periaatteita sekä vertaamalla kapitalisaatiosopimusta esimerkiksi säästöhenkivakuutukseen ja sen verotukseen ja johtamalla siitä analogiaperiaatteella ohjeita, joiden perusteella verotusta on hoidettu. Täsmällisen sääntelyn puute on luonut oikeustilaan epävarmuutta ja johtanut verotuskäytännössä tilanteeseen, jossa kapitalisaatiosopimuksen verotus poikkeaa muiden sijoitustuotteiden verotuksesta melko paljon.

1.1.2020 voimaan tulevat lakimuutokset tulevat selventämään oikeustilaa verotuksen osalta merkittävästi. Monilta osin muutokset ovat suuria ja muuttavat kapitalisaatiosopimusten verokohtelua merkittävästi. Joiltain osin lakiuudistuksen mukana tulevat muutokset olivat käytännössä jo tulleet osaksi verotuskäytäntöä korkeimman hallinto-oikeuden ennakkoratkaisujen kautta.⁶⁰ Näiden muutosten kirjaamisen lakiin kuitenkin selventää tilannetta entisestään.

Joiltain osin muutokset taas ovat sellaisia, että ne muuttavat oikeustilaa merkittävästi kertaheitolla. Ehkä merkittävimpana esimerkkinä tällaisista muutoksista on kapitalisaatiosopimuksen tulon jaksottaminen osittaisten takaisinostojen tilanteessa. Aiemmin sijoittaja on voinut nostaa ensin sijoittamaansa pääomaa ja kertyneitä voittoja on nostettu vasta viimeisenä, kun kaikki sijoitettu pääoma on nostettu. Veroa on maksettu vasta, kun on nostettu tuottoa. Muutoksen jälkeen tämä verotuksen lykkääntymisetu poistuu. Muutos on perusteltu verotuksen yhtenäisyyden näkökulmasta. Muutoksen myötä kapitalisaatiosopimusten verokohtelu on lähempänä sijoitusrahastojen verokohtelua.

Toisaalta herää kysymys, että vaarantuuko tässä muutoksessa sijoittajan oikeusturva. Lakimuutosten soveltamisessa jo ennen 1.1.2020 avattuihin kapitalisaatiosopimuksiin on taannehtivan lainsäädännön piirteitä. Moni sijoittaja on tehnyt sijoituspäätöksen kapitalisaatiosopimukseen nimeen omaan verotuksen lykkääntymisedun vuoksi. Lakimuutos romuttaa näin sijoituspäätöksen perusteen monen sijoittajan osalta. Toimivan hallinnon tehtävänä olisi oikeusvaltiossa pyrkiä takaamaan oikeustilan jatkuvuus ja vakaus. Talouden toimijoiden pitäisi pystyä tekemään päätöksiä voimassa olevan lainsäädännön

⁶⁰ Esimerkiksi KHO:2019:79 luovutusvoittoverotuksen säännösten soveltamisesta kapitalisaatiosopimusten luovutukseen.

perusteella ja luottaa siihen, että tulevaisuudessa tehtävät lakimuutokset eivät romuttaisi nyt tehtävien päätösten perusteita.

Pankit ovat myyneet kapitalisaatiosopimuksia asiakkailleen ahkerasti osana sijoitusneuvontaa ja varakkaimpien asiakkaiden varainhoitoa. Kapitalisaatiosopimuksia on suositeltu sijoittajille erityisesti niiden tarjoamien verohyötyjen perusteella. Yksittäisen sijoittajan tai säästäjän mahdollisuus tutustua kaikkiin sijoitussuosituksen taustalla vaikuttaviin tekijöihin on rajallinen. Kapitalisaatiosopimusten kohdalla suosituksissa luvattut verohyödyt eivät ole perustuneet lakiin vaan sääntelyn puutteeseen, minkä vuoksi muiden sijoitustuotteiden verotuksesta poikkeava verotusmenettely on ollut mahdollinen. Tällaisten asioiden selvittäminen juridiikkaan perehtymättömälle yksityishenkilölle on kuitenkin kohtuuttoman vaikeaa. Yksityishenkilön, joka on niin sanottu ei-ammattimainen sijoittaja, pitäisi voida luottaa pankilta saamaansa sijoitusneuvontaan. Lakimuutoksen myötä herää kysymys myös pankkien vastuusta asiakkaitaan kohtaan. Ovatko pankit velvollisia korvaamaan lakimuutoksen myötä asiakkailleen aiheutuvat vahingot, kun kapitalisaatiosopimukset on myyty nimeen omaan verohyötyjen perusteella? Sopimusasiakirjoissa lakimuutokset on varmasti rajattu korvausvelvollisuuden ulkopuolelle. Tämä ei kuitenkaan poista kysymyksen moraalista oikeutusta.

Lähteet

Oikeuskirjallisuus

1. Janne Myllymäki, Kapitalisaatiosopimus tuloverotuksessa, osa I. Verotus 3/2016 s. 265–276.
2. Teemu Jokela – Veera Lammi – Ilkka Lohi – Timo Silvola, Vapaaehtoinen henkilövakuutus. Finanssi- ja vakuutuskustannus 2013, s. 122–123.
3. Finanssialan keskusliitto, Vakuutusyhtiöt Suomessa 2013. Julkaisut ja tutkimukset 2014, s. 9. Luettavissa:
http://www.finanssiala.fi/materiaalit/Vakuutusyhtiöt_Suomessa_2013.pdf. Luettu 11.11.2019.
4. Juha-Pekka Kallunki – Minna Martikainen – Jaakko Niemelä, Ammattimainen sijoittaminen. Talentum 2007, s. 130–131.
5. Janne Myllymäki, Kapitalisaatiosopimus tuloverotuksessa, osa II. Verotus 5/2016 s. 502–513.
6. Tomi Viitala – Jaana Mikkola, Rahastot, vakuutukset ja sijoitussäästötili – muutostarpeita ja kehitysmahdollisuuksia. Verotus 4/2018 s. 417–435.
7. Janne Myllymäki, Säästö- ja sijoitusvakuutusten verotuksen muutokset vuodelle 2020. Verotus 3/2019 s. 316–328.
8. Finér Lauri – Tokola Antti, Automaattisen tietojen vaihdon laajentumisen vaikutukset verokeidasvilppiin sekä rahoituslaitosten ja viranomaisten toimintaan. Verotus 3/2017.
9. Niskakangas Heikki, Rahoitusvastike tuloverotuksessa. Verotus 3/2017.
10. Verohallinto, Kapitalisaatiosopimuksen verotus A48/200/2015.
11. Janne Myllymäki, Kapitalisaatiosopimuksen omistajanvaihdojen verotus. Verotus 3/2017 s. 306–318.
12. Pekka Nykänen, Perinnöksi saadun kapitalisaatiosopimuksen verokohtelu – KHO 2017:195. Edilex 2018.
13. Valtiovarainministeriön työryhmäraportti, Eri sijoitusmuotojen verokohtelu. Valtiovarainministeriön julkaisu 14/2018.
14. Verohallinto, Varojen nostaminen perintö- ja lahjaverotuksessa A221/200/2016.

15. Ossa Jaakko, Kapitalisaatiosopimuksen verokohtelu. Edilex artikkeli 2014.
Julkaistu teoksessa Yritys, omistaja ja verotus – Juhlajulkaisu Seppo Penttilälle.
toim. Pekka Nykänen ja Matti Urpilainen. Edita Publishing Oy 2014.

Lait ja esityöt

1. Laki vakuutusluokista 526/2008
2. Hallituksen esitys eduskunnalle osakesäästötilin tuloverotusta ja eräiden vakuutustuotteiden tuloverotuksen uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi 275/2018 vp. (Lyhenne HE 275/2018 vp).
3. Tuloverolaki 1535/1992, TVL.
4. Laki korkotulon lähdeverosta 1341/1990.
5. Vakuutussopimuslaki 543/1994.
6. Varallisuusverolaki (kumottu vuonna 2005) 1537/1992.
7. Laki verotusmenettelystä 1558/1995.
8. Eduskunnan vastaus EV 299/2018 vp.
9. Perintö- ja lahjaverolaki 378/1940.

Oikeuskäytäntö

1. Keskusverolautakunnan ennakkoratkaisu KVL:1998:110. Diaarinumero: 1748/80/98.
2. KHO:2017:195.
3. KHO:2018:170.
4. KHO:2019:79.
5. Keskusverolautakunnan ennakkoratkaisu KVL 36/2018. Diaarinumero: A44/8210/2018.

Muut artikkelit ja lähteet

1. Ville Ruuttunen, Kapitalisaatiosopimusten kuluvertailu. Haaga-Helia ammattikorkeakoulu 2014, s. 9. Luettavissa:

<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/83394/Kapitalisaatiosopimusten%20kuluvertailu.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Luettu 11.11.2019.

2. Salkunrakentaja, Veronkiertoon rinnastettu kapitalisaatiosopimus on mainettaan parempi sijoitustuote. 2016. Luettavissa: <https://www.salkunrakentaja.fi/2016/05/veronkierto-kapitalisaatiosopimus-mainettaan-parempi-sijoitustuote/>. Luettu 18.10.2019.
3. Ulla Simola, Kiinnostaako kapitalisaatiosopimus: katso muutakin kuin veroetuja. Taloustaito 12.8.2014. Luettavissa: <https://www.taloustaito.fi/Rahat/Kiinnostaako-kapitalisaatiosopimus-katso-muutakin-kuin-veroetuja/#ed3ea074>. Luettu 11.11.2019.